

Баасы
келишимдик
баада

ЖАЛАЛ-АБАД
АКК

Июль (2)

2019-жыл

№7 (200)

Биздин сунуш - сизге киреше! Белес

Жалал-Абад Айылдык Консультациялык кызматтын гезити

«Жалал-Абад облусунун Ноокен жана Ала-Бука райондорундагы туура тамактанууну жөнгө салуу үчүн жергиликтүү азык-түлүктөрдү өндүрүү системасын колдоо» долбоору

Элет айымдарынын тилеги ишке ашууда

"Айылда гап жеп бүттүк, кара касса ойнодук, эми эмне кылабыз деп зеригип турганда долбоор башталып, ишкердикке бизди үндөп, шымаланып жумушту баштадык. Билим алдык, акча да таптык, эми мынтип колдоолорду алып, шаттанып турабыз дешти элет айымдары", - дейт ушул 15 топтун консультанты Масуда Мамбетова.

Өрүктү-Сайлык кыз-келиндер, апалар өздөрүнүн колдору менен жасаган шириндиктерин, даамдарын, кол өнөрчүлүктөрүн көргөзмө-жарманкеге алып чыгышты.

2018-2019-жылдары Өрүктү-Сай айылында аз камсыз болгон үй-бүлөлөрдөн жалпы 15 өз-ара жардамдашуу топтору түзүлгөн. Ал топтор – бакчылык, мөмө-жемиштерди кургатуу, чакан көлмөлөрдө балык өстүрүү, жашылча өстүрүү, сүттү кайра иштетүү, тоок багуу жана сүттүү эчкилерди багуу боюнча ишкердиктерди жүргүзүп келишет. Бул багыттар боюнча тиешелүү окуулардан өтүшкөн.

Ошол ишкердиктеринин жардамы менен даярдаган продукцияларын айылда сатып, үй-бүлөлүк каржыларын гана көбөйтпөстөн, топтордун ортосунда чогулчу фонддорун да көбөйтүшүүдө. Ушул 15 топтун башын бириктирип, аларды окууларга чакырып, уюштурган ошол айылдын активист ишкер айымы Гүлмира Бекназарова эженин эмгеги опол тоодой.

Ал эже алгач «Леди-Айым» деген топ түзүп, ошол топтун негизинде башка топторго да үлгү боло алды. Учурда бардык топтордогу айымдар Гүлмира эженин айтканын аткарып, бизге дагы окуулар керек, окуулар болсо бизди да чакырыңыз деп турушат.

Бүгүнкү көргөзмө-жарманке Гүлмира эженин бир жылдан бери айтып жүргөн демилгесинен улам болуп жатат. Тургундардын активдүүлүгүн көрүп жергиликтүү бийлик өкүлдөрү да четте карап турган жок. Гүлмира эженин айтуусу боюнча, Айыл өкмөт тараптан өз ара жардамдашуу топторуна мектептин эски имараты убактылуу берилди.

Эски имарат азыр кайнаган иштин ордосуна айланды десек болот. Топ мүчөлөрү ал жерде сүттү кайра иштетүү, кондитердик азыктарды даярдоо боюнча иш жүргүзүп, продукцияларын ошол жерде даярдап, сатууга шайланган учуру. Түзүлгөн 15 топтун бир жылдагы аткарган жумуштары, алган билим-шыктары, ийгиликтери дал ушул имараттын астында көрсөтүлдү.

«Ушул имаратка быйыл жеттик, биз үйүбүздө түрдүү продукцияларды өзүбүз жасап, бала-чакабызга берсек, базарга караганда арзан да, жашаң да болуп жатпайбы.

Жашылча бакчабызда жашылчаларды тамак-ашка кошуп пайдалансак, бала-чакабыз аз кандуулук жана башка ооруларга чалдыкпай, бакубат өмүр сүрөбүз, оорукана эмне экенин билбейбиз» деген өңдүү ар түрдүү, шык берген ойлорду топ мүчөлөрүнүн оозунан уктук.

Кең-Кол айылынан ушул топторду көрүп, өздөрү да топко бириккен «Дил-Азык» тобу да иш-чарага келип катышып, кайын эне, келин жөнүндө кызыктуу театралдаштырылган бий бийлеп беришти. Өз ара жардамдашуу топторуна биригип, иштейин, билим-алайын деген кыз-келиндер бул айылда да көп экен. Демек, өз жардам кыймылынын бул айылга да жайылуу келечеги бар.

Сүттү кайра иштетүүчү «Бал-Каймак» тобунун да самагандары жүзөгө ашырылып, долбоордун колдоосу менен ал топко балмуздак чыгаруучу аппарат алы-

нып берилди, алар учурда бал муздак сатып пайда көрүшүүдө. Мурда шаарлардан эле көрүп, сатып алып жеп жүргөн балмуздак айыл жергесинен даярдала баштайт десе, кечээ эле ишенбегендер да көп болгон. Мына долбоордун шарапаты жана аялдардын активдүүлүгү аркасында айылда балмуздак өндүрүлүп жатат.

Иш-чарага акимчиликтен өкүлдөр, айыл башчы, кызыккан адамдар жана 15 топтун лидерлери жана мүчөлөрү катышты.

Бул иш-чара «Жалал-Абад облусунун Ноокен жана Ала-Бука райондорундагы туура тамактанууну жөнгө салуу үчүн жергиликтүү азык-түлүктөрдү өндүрүү системасын колдоо» долбоорунун алкагында өткөрүлдү.

Иш-чара «Туруктуу өнүгүүнүн сунуштары» уюмунун колдоосунда Жалал-Абад регионалдык Айылдык консультациялык кызматы менен биргеликте жүзөгө ашырылды.

Н. МАМАСАЛИЕВА

Жүзүмдүн ширеси анемияга каршы жакшы дары. Кимдин каны аз (анемия) болсо, кан басымы аз болсо жардам берет. Жаз келгенде авитаминоз башталат курсак тойбойт бир нерсе эле жегип келет, бирок эмне экенин өзүң да

билбейсин, муну жеп көрөсүң, тигиден жеп көрөсүң, курсак кампаят, бирок дагы эле жегип келген нерсени табалбаганыңды сезесиң, ачкасың, демек сага витаминдер жетишпейт. Бул учурда пайдалуу эмне бар, мөмө-жемиштер жазга чейин өзүңдөгү пайдалуу заттарын

жоготту. Силерге жардамга жүзүмдүн ширесин сунуштайт элем. Бул өтө пайдалуу, витаминдерге бай натуралдуу шире, силердин ден соолугуңарга пайда келтирип, организмге жетишпеген 70 пайыз витаминдерди өзүнө камтыйт. Шире канды толуктайт, гемоглабинди нормалдаштырат, кан басымын ордуна келтирет.

Ошондой эле жүзүмдүн ширеси (сироп) эгер адамга катуу суук өткөн болсо, күндүн жарыгы аз тийген жерде иштесе, кимдин кан басымы төмөн болсо, анемия (малокровие) менен жабыркап, каны аз болсо, кош

бойлуу келиндерге аябай пайдалуу. Ашказаны ооруп, жүрөгү, көңүлү айланса шире алып ичсе тез эле таасирин берип, бетине кан жүгүрүп, көңүлү көтөрүлүп калат.

Зоб ооруусунан жабыркагандарга да таасири өтө күчтүү, анан эркектик алсыздык, импотенция, простата, аденома менен ооругандарга пайдасы чоң.

Жүзүмдүн ширеси кургак учук жана башка өпкө ооруларга да жардамы чоң.

Болгону күнүнө 2 жолу, эрте менен жана кечинде ач

карын ичилет, эртең менен чоң киши 50 грамм, балдар 20 грамм ичип 30 минутадай жатыш керек, ичкенден кийин ооз көңдөйүн чайкап коюу зарыл.

Интернет булактары

Айыл чарба өсүмдүктөрдүн өсүүсүндө химиялык элементтердин таасири ар дайым эле бирдей эмес. Ошондуктан өсүмдүктөрдүн өсүү этаптарында жер семирткичтерди пайдаланууда фермерлер тарабынан катачылыктарга жол коюлат.

Жер семирткичтердин жана башка химиялык элементтердин ролу

Экинчиден— фосфор элементи өсүмдүктүн өсүүсүнө синтез кылынган химиялык энергиялык реакцияларда, энергияны запас кылууда «транспорттоодо» эң керектүү болуп эсептелинет.

Өсүмдүккө фосфор элементтин жетишпөөсүн ал жаңы өсүп жаткан мезгилде аныктоо кыйыныраак болот. Фосфор жетишпегендиктин таасиринде өсүү темпи төмөндөйт. Жалбырактарда сыя же болбосо кызыл түстүн пайда болушу менен

аныкталат. Бирок, мындай көрүнүштү кээде өсүмдүктүн тамырына зыянкеч зыян келтиргенде анын тамыры чиргенде да байкаса болот. Калий элементинин өсүмдүктүн өсүүсүндөгү ролун аныктоо кыйыныраак болот. Бул элемент өсүмдүктүн өсүү процессинде көп химиялык реакциялардын жүрүүсүнө катализатор катары керектелет. Бардыгында тең калий - органикалык заттардын синтез процессинде,

фотосинтезде жана элементтерди топурактан суудан кабыл алуу процесстерине активдүү катышат. Ошондуктан калий - жалбырактардын жана башка органдардын өсүүсүнө таасир этүүчү элемент болуп эсептелет. Калий өсүмдүккө жетишсиз болсо – жалбырактардын четтеринде ак саргыч түс пайда болот. Убакыт өтүүсү менен жалбырактын орто тараптарынын түсү агарып, жалбырактын четтери күрөң түскө бурулат.

Бул элементтерден тышкары – магний жана темир элементтеринин жетишпөөсүн көз болжолу менен байкаса да болот. Магний элементи хлорофилл молекуласынын составына кирет – жана фотосинтез үчүн (жашыл пигмент) керектелет.

Магний жетишпесе – эски жалбырактар саргайышты баштайт (жаңы жалбырактарга өтүп кетет) жана «хлороз» процесси байкалат. Жогоруда айтылгандай азот элементинин жетишпегендиги ушул көрүнүштөн да байкалат. Темир элементтин өсүү процессинде ролу магний элементине окшош, бирок темир элементи реутилизация процесстерине катышпайт. Темир жетишпесе, жаш жалбырактардын тамырлары жашыл болуп, жалбырактын өзү саргайт. Ошондуктан жаш өнүп чыккан өсүмдүктөр талапка ылайык түрдөгү жана көлөмдөгү химиялык элементтер менен камсыз болуусу керек.

Ал эми фермер өзүнүн пландаштырган, көздөгөн түшүмү үчүн күз мезгилинде эсеп жүргүзүүсү зарыл. Негизги деп айтылуучу фосфор жана калий, ошондой эле органикалык жер семирткичтер толугу менен күздө тоңдурма астына берилүүсү керек.

Азоттук жер семирткичи пайдаланууну 3-4 жолу бергенде анын өтө эффективдүүлүгү илимий далилденген. Мисалы, күзгү буудайды – эгүү алдынан 20%, чайлап бүтүү мезгилде – 30 %, 1-2 муун пайда болгондо - 50% азот берсе талапка ылайык түшүм алынат.

Ал эми минералдык жер семирткичтердин түрлөрүн, кайсыл мезгилде, кайсыл өсүмдүккө, кандай көлөмдө пайдалануу, ошондой эле бүгүнкү күндө пайдаланууга мүмкүнчүлүгү болгон өсүү стимуляторлорун пайдалануу боюнча ЖА АҚКнын райондук консультациялык кызматынын кеңешчилерине кайрылсаңыздар болот.

Араббой ХАМДАМОВ,
ЖА АҚКнын агроном-консультанты.

МУЗДАК СУУГА ЖУУНУ КЕРЕК
Жок эле дегенде эртең мененкисин бир маал муздагыраак сууга гел менен жуунууга болот. Ошону менен кошо катуураак щётка менен сүрүнүп жуунуу керек. Ал адамды жылуулайт, ошол эле учурда дене бекем болуп чыга келет. ☞

Адам бир түнкү уктоодо 400 грамм салмакты жоготот. Ал эми арыктайт элем деп эле уктап берүү жарабай турганын эсиңизден чыгарбаңыз. ☞

Уктаар алдында жетөлүңүз таптакыр басылбай туруп алса бир стакан ысык сууга үч тамчы йод кошуп ичиңиз. ☞

Тамак ичкенден кийин жок эле дегенде жарым саат арыбери басып алуу керек. Анткени кыйналууга ошону менен эле бирге толуп кетүүгө да жол берилет. Анан дагы шаңдуу компания менен олтуруп тамактануу да пайдалуу. ☞

Ангинадан оңой АЙЫКСА БОЛОТ
Ангинаны бир суткада айыктырса болот. Ал үчүн кадимки карагайдын чайырынан чогулган сагызды чайнашыңыз керек. ☞

КОҢУРУКТАН КУТУЛУУ КҮЧҮН
Оозду жаап, мурун менен дем алып жатканда, тилди көмөкөйдү көздөй

катуу тартып такайт. Бул көнүгүүнү күнүнө бир нече жолу жасап жана бир жасаганда 10-15 жолу көмөкөйгө такап жүрүү зарыл. Чоң капустанын бир нече жалбырагын эт туурагычтан өткөрөт да, ал боткону марли менен чыпкалайт. Сыгылып алынган жарым стакан ширеге 1 чоң кашык балды аралаштырып жатаарда ичип жатыш керек. ☞

Тиш ооруса
Тиш ооруган жактагы кулакты бака жалбырак менен жаап, жарым саат кармап туруу керек. Жүгөрүдөн жасалган тоочту жеп жүрсө тиш бүтүн болот. ☞

УРУНГАН ЖЕР КӨГӨРҮП КАЛБАШ ҮЧҮН
Андай учурда чийки картошканы сарымсак сыккычтан өткөрүп, ботко кылып ооруган жерге жаап таңып койсо көгөрбөйт. ☞

ЖАРАНЫ КАНТИП ТЕЗ АЙЫКТЫРСА БОЛОТ?
Жараны же кесилген жерди тез айыктырууга кадимки чалкан менен арак жардам берет. Ал үчүн чалкандын жалбырактарын чогултуп алып бир литрлик банкага толтуруу керек. Анын үстүнө 200 грамм куюп үстүн бекем жаап эки күн коюп, андан кийин компресс жасаса жакшы натыйжа берет. ☞

Акыркы жылдары дүйнөдө органикалык тамак-аш продуктуларына суроо-талап өсүүдө. Кыргыз Республикасы жаратылыштын биотүрдүүлүгү жана экологиялык абалы таза жана байыркы таза түрүндө сакталган мамлекет. Учурда экологиялык таза органикалык тамак-аш азык-түлүктөрдү чыгаруу боюнча бардык шарттар бар.

Келечек – органикалык айыл чарбада

Биринчи кезекте 2017-2022- жылдарга карата Кыргыз Республикасынын айыл чарба, тамак-аш өнөр жайы жана мелиорация министрлиги тарабынан органикалык айыл чарба өндүрүшүн өнүктүрүү Концепциясы иштелип чыгып бекитилди, аны ишке ашыруу максатында Кыргыз Республикасынын “Органикалык айыл чарба өндүрүшү жөнүндөгү” мыйзамдын долбоору иштелип чыгып, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин кароосунда жактырылып, ал мыйзамга 2019-жылдын 18-майында Кыргыз Республикасынын Президенти кол койду. Мындан тышкары республикада органикалык айыл чарбасын өнүктүрүү боюнча мамлекеттик саясатты ишке ашыруу максатында министрликтин алдында мурдагы Кыргызагрорбиоборбору Органикалык айыл чарба департаменти болуп кайра түзүлдү. Департаменттин максаттары органикалык айыл чарбасын өнүктүрүү, айылдык товарөндүрүүчүлөр үчүн жогорку сапаттагы жана экологиялык таза органикалык айыл чарба азыктарын өндүрүүгө, аларды жакынкы жана алыскы чет өлкөлөргө экспорттоону жогорулатуу ыңгайлуу шарттарды түзүү.

Департамент азыркы учурда органикалык азыктарды өндүрүүчүлөрдүн жана керектөөчүлөрдүн иш аракеттерин мыйзамдуу жөнгө салуу жана кабыл алдынан мыйзамды ишке ашыруу максатында тиешелүү укуктук-ченемдик актылардын тизмеси аныкталып, долбоорлору иштеп баштады. Мыйзамды ишке ашыруу боюнча укуктук-ченемдик

актылардын долбоорун иштеп чыгуу үчүн Министрликтин жумушчу тобу түзүлдү. Ошондой эле 2018-жылы Кыргыз Республикасында органикалык айыл чарбаны жүргүзүүнүн потенциалын жогорулатуу максатында Корея мамлекетинин кызматташуу агенттигине долбоор жазылган. Ал долбоордун биринчи элементи республикада органикалык айыл чарба азыктарын сертификациялоо системасын жана органикалык чарбалардын жана өндүрүүчүлөрдүн маалымат базасын түзүү, мыйзамды ишке ашыруучу жоболордун долбоорлорун иштеп чыгуу болуп эсептелет. Ошол себептен аталган долбоордун жардамы менен август айынан баштап аталган иш чаралар ишке ашат.

Азыркы учурда Департаменттин Чүй, Талас, Баткен территориялдык филиалдарында окуу борбору ишке киргизилди жана окутуунун графигине ылайык окутуулар башталды. Дүйнөлүк практикада колдонулуп жаткан органикалык айыл чарба технологияларын жайылтуу боюнча Органикалык айыл чарба департаменти тарабынан 2019-жылдын алты ай ичинде фермерлер үчүн окуулар өткөрүлдү жана органикалык айыл чарба технологияларын жайылтуу жана колдонуу үчүн органикалык жер семирткичтерди өндүрүү жана илдеттерге жана зыянкечтерге каршы биокаржаттарды колдонуу боюнча методикалык көрсөтмөлөрдү иштелип чыгарылды.

КР Айыл чарба министрлигинин маалыматы

Абдразаков Артур, фермер.

Балык чарбасы – келечектүү иш

Мен 2014-жылдын май айынан бери балык чарбачылыгы менен алек болуп келе жатам.

Чарбабыз Кеминдин Шабдан Айыл Өкмөтүндө жайгашкан. Жумушту 1 эле көлмө менен баштадык. 20 миң даана форель чабактарын сатып алып, көлмөгө салдык. Ар бир даанасын 10 сомдон алдык. Ошол чабактар 1,5 жылда 1 килограммдан ашкан балык болуп чоңойду.

Бул иштин бардык аки-чүкүсүн өздөштүрүп отурдук. ФАО тарабынан уюштурулган семинарларга катышуубуз аябай чоң жардам берди. Ошол эле жылы дагы бир көлмө каздык. Жыл сайын бирден көлмө жасап отуруп, азыр чарбабызда 5 көлмө иштеп жатат.

Учурда биздин чарбада чабактан баштап, 3-4 кг болуп калган форелдерге чейин бар. Ошол чоңдорунан быйыл икра алсак деп жатабыз. Икра алуу үчүн 8 000 балыкты калтырдык. Ошол 4 килограммдык балыктарды чабагынан баштап өстүрүүгө 2,5 жыл убакыт кетти.

Чабактар 1,5 жылдан баштап сатыкка чыга баштады. Азыр бир жагынан чабак салып жатсак, бир жагынан чоңойгон форелдерди сатыкка чыгарып, өндүрүштүк циклге жетишип калдык.

Балык чарба жүргүзүүдө эң чоң чыгым – жем. Форелдер чабак кезинде кымбат жем жейт. Чоңойгондогу жемдер арзаныраак, бирок көп жем жеп баштайт. Европандан бардык талаптарга жооп берген, сапаты атайын тастыкталган кымбат жемдер келет. Биз ошолор менен багабыз балыктарды. Казахстан, Россиянын жемдери да бар. Бирок алардын сапаты европалык жемдерге жетпейт.

Форел чарба жүргүзүүнүн жөнөкөй эсеп-кысабы:

Чабактан баштап бир чабак 1,5 кгдык балык болуп жетилүүсү үчүн үчүн 1 кг 200 грамм жем сарпталат. Бул жерде суунун тазалыгы, температурасы да чоң мааниге ээ. Суу жылуу болуусу шарт.

Бизде суулар жер алдынан булак болуп чыккан суулар. Температурасы 8 градус жылуу. Кышында 6 градус жылуу болот. Ошондуктан тоңбойт. Жайдын күндөрү балык-

тын өсүүсү үчүн эң идеалдуу болгон 18-20 градуска жетет.

Бир чабакты сатып алсаңыз баасы - 5 сомдон 10 сомго чейин. Европандан келген жемдин килограммы 140 сомго чейин. Бир балыкка 1 кг 200 грамм жем кетет, ошондо 170 сом болуп жатат.

Дагы башка чыгымдарын кошуп 1 килограмма жеткен форелдин өздүк наркы 200 сомго айланат.

Азыр базарда форелге болгон баа 270 сомдон баштап 350 сомго чейин болуп жатат.

Көлмө даярдоо: 40 x 15 метрлик көлмөнү эксковатор 10 саатта казып койот. Бул 25 000 сом болот. Шлюз коюу керек. Кире беришине жана чыгышына. Шлюздар 15000 – 20 000 сомдун тегерегинде бүтөт. Ошондо бир көлмө жасоого кеткен жалпы чыгым 50 000 – 60 000 сом.

5 көлмөдөгү балыктарды бакканга, караганга бир жумушчу жетет.

Балык чарба дароо эле киреше бербегендиги белгилүү. Ошондуктан балык чарбасын баштап жаткан адамдын кошумча киреше булагы болуусу шарт.

Биздеги тоо шартында өскөн балыктардын даамы аябай жакшы. Себеби суу - мөңгүлөрдөн келген же жер алдынан чыккан таптаза суу. Ошондуктан биздин балыктарга Казахстан, Россия тарабынан кызыгуу аябай күч. Силерден форель алабыз деп россиялык, казахстандык ишкерлер келип жатат. Бирок алар талап кылган көлөмдү чыгарып берүүнүн өзү азыр чоң көйгөй.

Суу таза болгондуктан учурда балыктардын ооруга чалдыгуусу да аз. Балыктардын оорусунун эң негизги себеби да ушул суунун таза эмес болгондугу болуп эсептелет. Суунун тазалыгы боюнча азыр Кыргызстанда абал кудайга шүгүр.

Балык өстүрүү жаатында Кыргызстандын потенциалы абдан чоң. Анткени көлмөлөрдү көбөйтүү менен дагы көп көлөмдөгү балык өстүрүүгө болот.

Биз азыр ички рынокко эле чыгарып жатабыз. Россияга чыгаруунун кажети жок. Себеби кыргыз валютасы менен Россия рублунун курсу бирдей эле болуп калды. Россияда да форелге болгон баа биздей эле.

ТЕРЕЗЕГЕ ТАМГАН БОЁКТУ КЫРЫП АЛУУ

Ага алюминийден атайын кичинекей күрөкчө жасап алууга болот. Күрөкчөнүн башын жалпак эки катар кылып жасап, үч жеринен тешип, чекесине болсо сакал алгычтын лезвиясын винт, гайканын жардамы менен бекитип коёт. Бул өтө ыңгайлуу жана жакшы тазалайт. ☞

ТРАНСПОРТКО ТҮШКӨНДӨ ЖҮРӨК АЙЛАНСА

Кээ бир адамдар транспортко түшкөндө дароо жүрөгү айланат же куса баштайт. Муну окумуштуулар адамдын денесини өйдө-төмөн силкинген кезде ичеги-карын боор ж.б. ички органдардын өз ордунан жылып кетүүсүнөн айрым нервдердин дүүлүгүсүнөн келип чыгат деп түшүндүрүшөт. Ошон үчүн транспорт ордунан жылганда

адам азыраак козголчудай жайланышып жана уктап кетүүгө аракет кылуусу керек. Ошондой эле жол транспортуна түшөөрдө анын ыңгайлуу түрүн тандап алган артык. Ал эми самолёт же кеме төмөн түшкөндө адам терең дем алып, жогору көтөрүлгөндө дем чыгарбоо керек. Анткени терең дем алып демин ичин катып турган кезде адамдын ички органдары көп дүүлүкпөйт да жүрөк айланып куспайт. ☞

Элеттик аялдардын экономикалык укуктарын жана мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтүү программасы

Продовольственная и сельскохозяйственная организация Объединенных Наций

Элдин ден соолугуна күйүп-бышкан ишкер айым

«Өзүбүз эле өндүрүп ала турган продукцияларды коңшу өлкөдөн сатып алып, пайдаланып жатканыбызга аябай ыза болдум», - дейт Жийдегүл Мавлянова. Үйүндө мээримдүү эне, коомдук иштерде элди жакшы иштерге шыктандырган лидер айым, бизнесте ата мекендик өндүрүш үчүн ичкен ашын жерге койгон патриот ишкер, эл жүгүн да аркалай жүргөн депутат айым менен кызыктуу маек курдук.

- Жийдегүл айым, сиз жетишкен ийгиликтерге эмне түрткү болгон?

- Мен өзүм жаш кезимен эле кандай болбосун, качандыр бир күн ийгиликтерди багынтам деп тилене берчүмүн. Акыры мынтип ой-тилектерим ишке ашты. Жаштарды чакырып кетет элем, кыялданыздар, кыялыңыздар ишке ашат деп.

- Кандай ийгиликтерди багынттыңыз, биз менен бөлүшсөңүз?

Жалал-Абад облусуна караштуу Кашка-Суу айылдык кеңешинин депутаты, Айылдык ден соолук комитетинин жетекчиси, «Даткайым» өз ара жардамдашуу тобунун лидери болуп эмгектенип жатам.

Элдин мүдөөсүн аткаруу үчүн, аялдардын көйгөйлөрүн чечүү жаатында жумуштарды аткарып келем. Эл мага ишеним

артып, мандатты колуна тапшыргандан кийин алардын ишенимин аткарууга жан үрөп келе жатам.

- Депутаттыкка кандайча барып калдыңыз, тоскоолдуктар болдубу?

Негизинен тоскоолдуктар деле болгон жок. Депутаттыкка кандидатурамды жолдошум өзү койдурган. Үйдө 90 жаштагы кайнатам бар эле, аны ким карайт деп түзүк эле каршы болдум. Бирок, жолдошум, сен иштешиң керек деп өзү сүрөп, ошентип барып калбадымбы.

2016-жылы "Кызыл-Ай Коому" долбоору тарабынан Б.Омушов атындагы бала бакчага 300 000 сомдук инвестиция тартканмын. Ошондон улам, эл мени сүрөп, депутат болуп шайланып калдым.

- Сиз жетектеген топтун ийгиликтеринин сыры эмнеде?

Учурда «Элеттик аялдардын экономикалык укуктарын жана мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтүү» программасынын колдоосу менен «Сүттү кайра иштетүү» темасында тренингдерге катышып, цех тартыбинде иштөө максатын коюп, иш алып баруудабыз. Биздин аймакта сырьё көп, бирок кайра иштетүү боюнча көйгөй бар. Жумасына 3 күн чогуу иштешет. Топтун ортолук фонду 10 миң сом болду. Курут, сары май, тыбыт, йогурт, сметана, «Брынза», «Моцарелла» сырларын даярдап, айыл тургундарын, жеке кардарларды тейлеп жатышат.

Курут 150 сомдон, сары май, тыбыт 300 сом, йогурт, сметананын бир стаканы 20 сомдон. Сүттү кайра иштетүү боюнча жабдыктарга долбор жазышты. Негизинен долбоор бизге өтө чоң жардам берди, сапаттуу үрөн алып жакшы түшүм алдык. Ишкердиктин учетун жүргүзүү боюнча тренингден өткөндөн кийин, керексиз чыгымдарды жасоодон арылдык.

Биздин мындай ийгиликтерге жетишкендигибиздин сыры – бул топ мүчөлөрүнүн ынтымагы деп ойлойм. Жеке өзүм эмнеге же-

тишмек элем. Менден жашы улуу эжелер бул жаш дебестен мен айтканга макул болушуп, чогуу чечишип иштешибиз. Демополябызда капуста бышып, бадыранды терип жергиликтүү дүкөнгө 30 сомдон сатып, ортолук фондубузду көбөйтүп жатабыз. Андан сырткары гүл өстүрүү менен да алектенем.

- Продукцияларды өзүбүз өндүрүп сатуу боюнча кандай ойлорунуз бар?

Өзүбүз өндүрүп, айылга сатсак деле пайда тапмакпыз. Биринчиден таза, жаңы өндүрүлгөн азык-түлүктөр менен бала-чаканы баксак жакшы да. Мисалы, бир күнү дүкөнгө кирип калдык. Балам курут жейм дегенинен жакшы дизайндалган, таңакталган курутту сатып алып бердим. Окусам, өзүбүздүн эле коңшу Өзбекстандан чыгыптыр. Эмне үчүн өзүбүздө бар продукцияларды өзүбүз өндүрө албайбыз деп аябай ызаландым. Ата-бабаларыбыз кылымдар бою жасап келген курутту Өзбекстандан сатып алып калабызбы? Эми ушул долбоор алкагында сүт азыктарын өндүрүүгө катуу киришип жатабыз.

- Даярдаган азык-түлүктөрдү сатыкка же көргөзмө-жарманкелерге алып чыгарасыздарбы?

- Ооба. Ушул жылы «Элеттик аялдардын күнүнө» карата көргөзмө-жарманке болгондо продукцияларды алып чыгып, саттык. Бул иш-чара республикалык деңгээлде өттү. Ал жерде ийгиликтүү ишкер айым катарында, катышуучуларга өзүмдүн ийгиликтеримди айтып бердим. Мени менен бирге Кыргызстандын ар аймактарынан келген ишкер айымдар да чыгып, өздөрүнүн ийгиликтери менен бөлүштү. Жыйынтыгында биз Кыргыз Республикасынын Айыл чарба, тамак-аш өнөр жайы жана мелиорация министрлигинин "Ардак грамотасы" менен сыйландык. 2016-жылы Саламаттыкты сактоо министрлигинин, ЖК депутат аялдардын форумунун ыраазычылык каттарын алганмын.

Бул программа БУУнун Кыргызстандагы Аялдар түзүмү, Бүткүл Дүйнөлүк Азык-Түлүк Программасы (WFP), Азык-түлүк жана айыл чарба (FAO) жана Айыл чарбасын өнүктүрүү (IFAD) эл аралык уюмдары менен биргелекте аткарылып жатат.

Жетектөөчү уюм БУУнун Кыргызстандагы Аялдар түзүмү, аткаруучу уюм «Жалал-Абад регионалдык айылдык консультациялык кызматы» коомдук фонду.

«Жалал-Абад облусунун Ноокен жана Ала-Бука райондорундагы туура тамактанууну жөнгө салуу үчүн жергиликтүү азык-түлүктөрдү өндүрүү системасын колдоо» долбоору

Пайдасы Зор талаа күн

Өз ара жардамдашуу топторунун тажрыйбалары жана ийгиликтери менен таанышуу, элге даңазалоо максатында талаа күнү болуп өттү. Талаа күндүн максаты топтогу аялдардын ийгиликтери, топтогон тажрыйбалары менен бөлүшүү болду.

Иш-чарага жалпысынан 128 адам катышты, анын ичинен аялдар – 91.

Талаа күнгө Ала-Бука райондук администрация жетекчиси, акимдин орун басары Сагынбаев Бектур Абдуразакович, Департаменттин башчысы – Абдыманам мырза, ошондой эле жергиликтүү айыл өкмөттүн өкүлдөрү, дыйкандар, жергиликтүү тургундар, долбоордун алкагында уюштурулган топ мүчөлөрү катышты.

Талаа күндө алгачкы сөз Сагынбаев Бектур Абдуразаковичке берилди. Ал долбоор алкагында аткарылган иштер жергиликтүү тургундарга көп пайда алып келип жаткандыгын, айрыкча туура жана түркүндөштүрүп тамактануу долбоору кызыктуу экен. Топ мүчөлөрү гана эмес, бардык жашоочуларды кызыктырып жаткандыгын айтты. Андан сырткары бир гана долбоор алкагында түзүлгөн топ мүчөлөрү эмес, топто кирбеген дыйкандар, жарандар да талаа күнгө катышып, кеңеш алалы деп келгендиги долбоордун канчалык пайдалуу болуп жаткандыгын көрсөтүп тургандыгын баса белгилеп кетти мамлекеттик кызматкер. Ал ЖА АККга администрация тарабынан ыраазычылык билдирип, эки тараптын тең ойлору жергиликтүү тургундардын жашоо деңгээлин жогорулатуу экендигин айтты.

Долбоордун координатору Караева Махабат:

«Азыркы күндө аз кандуулук, анемияга чалдыккан үй-бүлөлөр көп. Кыргызстанда тамак жетишпей ачка калган адамдар жокко эсе, бирок биз туура тамактанууну билбейбиз, ошол себептен аз кандуулук келип чыгууда. Биздин өлкөдө тамактанууга байланышкан оорулар көп болгондугуна байланыштуу, бул долбоорду жүргүзүп жатабыз. Мисалга: Үйдө кайын ата, кайын энелерге тамактын эттери көбүрөөк берилет, ал эми келиндер эң акырында тамактанса жетишип калды, болбосо калып кетет. Бул да келиндердеги аз кандуулуктун бир себеби болушу мүмкүн. Мунун кесепетинен жаңы төрөлгөн балдар да анемия менен төрөлүп калат. Анан дарыларга, ооруканага акчалар кете баштайт».

Талаа күндүн катышуучулары 2 топко бөлүнүшүп ар бир станцияда фермерлер катышуучуларга аткарып жаткан иштери, тажрыйбалары боюнча бет ачар жасашты:

1-СТАНЦИЯ:

Балыкчылык боюнча демилге, мал чарба адиси – Мурзакулов Мирлан, фермер Дадабаев Ганижан.

МУРЗАКУЛОВ МИРЛАН: алгач балыктардын түрлөрү: карп, ак амур, толстолобик, алардын тамактануусу боюнча айтып кетти. Анын айтымында «Биздин регионго чөп менен тамактанган балыктар туура келээрин жана 10 сотых жерге 60-70 кг балык чабактары салынышы керектигин билдирди. Андан тышкары, башка жандыктарда жок витаминдер балыктын этинде кездешээрин айтты».

ДАДАБАЕВ ГАНИЖАН: Чакан балык көлмөнүн узундугу – 37 м, туурасы – 17 метр. Аянты 629 м². Ушул жылдын март айында балыктын толстолобик, ак амур, карп түрлөрүнөн 45 кг балык чабактары салынган. Азыркы күндө балыктардын оорулары байкалган жок. Жүгөрүнүн шагы, нан, чөп менен багып келүүдөбүз.

2-СТАНЦИЯ:

Аарычылык боюнча демилге, консультант – Акматов Эмил, фермер – Хайруллаев Осмоналы.

АКМАТОВ ЭМИЛ: Карпат породасындагы 16 аары бүлөсү менен камсыздалган. Фермер 24000 сомдук өздүк салым кошуп, долбоор тарабынан 57 800 миң сомдук аары бүлөсү алынып берилди. Азыркы күндө Чаткал жайлоосунда багып жатат.

ХАЙРУЛЛАЕВ ОСМОНАЛЫ: Карпат породасы жергиликтүү аарыларга караганда 1,5-2 кг га чейин көбүрөөк бал берет. Мээнеткеч, ооруларга туруштук бере алат. Ошону менен бирге адамдарды да азыраак чагат.

3-СТАНЦИЯ:

Сүт багытында эчки багуу. Мал чарба адиси – Мурзакулов Мирлан, Фермер – Хайдаралиев Турабжон.

АКМАТОВ ЭМИЛ: Өз ара жардамдашуу тобуна аз камсыз үй-бүлөлөр биригишкен. Бул группага 7 эчки 1 теке берилген. Топто 17 адам. Бир фермер биринчи жылы төлдөтүп, улактарын өздөрүнө алып калат да кийинки фермерге өткөрүп беришет. Хайдаралиев Турабжондун эчкиси эгиз төлдөдү. Улактары 3 айлык болуп калды.

Мурзакулов Мирлан болсо эчкилердин пордалары, сүт багытындагы, эт жана жүн багытындагы эчкилер боюнча баян жасап берди.

4-СТАНЦИЯ:

Картофель өстүрүү, тренер-консультант – Хамдамов Араббой, фермер – Давлатов Камолдин.

ДАВЛАТОВ КАМОЛДИН: Долбоор тарабынан 33 кг картошканын "Санте" уругун алдым. 24-апрелде эктик. Азыркы күнгө чейин 2 жолу астын жумшартып чаап, 3 жолу суу койдум. Тийиштүү агро техникалык тренингдерден өтүп, картошканы кесип эгүүнү, гүлдөгөндө гүлүн терүүнү үйрөндүк. Курт түшпөөсү үчүн үрөнгө марганцовка сээп, анан эктик. Жергиликтүү картошка уругунан 20 күн кийин эгилген, бирок айырмасы чоң.

ХАМДАМОВ АРАББОЙ: Фермерлер 33 кг картошка уругун биринчи жылы өндүрүп, үрөндүк картошка иретинде чоң жерге эгип, жогору түшүм алуу максатын көздөп турушат. Кудка кааласа, 33 кг картошкадан 450 кг түшүм алабыз деген ойлор бар. Жерди даярдоо, күл себүү, илдеттерге жана зыянкечтерге каршы күрөшүүдө элдик ыкмаларды пайдаланууну үйрөнүштү.

5-СТАНЦИЯ:

Күнөсканада жашылча өстүрүү. Тренер консультант – Хамдамов Араббой, Фермер – Хусанбаева Саёра.

ХУСАНБАЕВА САЁРА: Долбоор тарабынан бул күнөскананы февраль айынын акырында куруп беришти. 1-март күнү бадыраң уругун өндүрө баштадым, 15-апрелде күнөскананын ичине эктим. Ушул күнгө чейин тийиштүү окуулардан өтүп, өстүрүп келе жатабыз. Эрте жазда уруктар өнүп чыкканга чейин смалак (шпинат) эгилди. Өндүрүлгөн азыктарды кошуналарга, ата-энелерибизди көргөнү барганда берип жаттык. 100 кг дай саттык. Үйдө неберелерибиз көп, тамак-ашка пайдаланып жаттык.

Хамдамов Араббойдун айтуусу боюнча Саёра эже смалак эгип 3000 сомдук пайда тапты. Азыркы күнгө чейин бадыраң сатып, жалпы 15 000 сомдук киреше тапкан. Саёра өздүк салымын берип койгон.

6-СТАНЦИЯ:

Көргөзмөлүү мөмөлүү бак. Жарым карлик көчөттөр. Демфермер – Турсунбаев Заиржан.

ТУРСУНБАЕВ ЗАИРЖАН: Долбоор тарабынан 154 түп жарым карлик көчөттөр, анын ичинен 44 түп алма, 44 түп шабдаалы, 44 түп кокон гилас, 22 түп алмурут берилди. Андан тышкары 14 рулон сетка, 36 даана стойкасы берилди. Көчөттөрдү 2018-жылы апрель айында эктик. Эгүү учурунда 40x40 кылып казып көң салдык. 9 түп куурап калды. Быйыл шабдаалылардын астынан жаңы өнүп чыгып жатат. Көчөттөрдүн чекесине карлик жаңгак көчөттөрүнөн 25 түп эктим. Суу тартыш болгондугуна байланыштуу азыркы учурда каналдан насос аркылуу суу чыгарып сугарып жатабыз. Келечекте тамчылатып сугаруу системасын орнотобуз деген пландар бар. Эгүү схемасында 3x2 кылып эккенбиз, көчөттөрдүн арасын чөп чыгып кетпесин деп трактор менен жумшартып коебуз. Көчөттөрдүн чоңоюшу жакшы, долбоорго ыраазычылык билдиремин.

Фермерлер, талаа күнгө катышуучулар ар бир станцияны көрүп чыккандан кийин Өрүктү-Сай айылынан консервация жана кондитердик азыктар топторунун жасаган азыктарын көрүп чыгышты. Муну менен гана чектелбей ал топтор шаурма жасоо боюнча мастер класс көрсөтүп беришти.

Аябай маңыздуу жана пайдалуу өткөн талаа күнү район аймагындагы кызыктуу жана эсте калаарлык, из калтырар күндөрдөн болуп калды.

Иш-чара «Туруктуу өнүгүүнүн сунуштары» уюмунун колдоосунда Жалал-Абад регионалдык Айылдык консультациялык кызматы менен биргеликте жүзөгө ашырылды.

Ала-Бука району, Достук айылы
10-июль, 2019-жыл.

Аскам ТОКТОСУНОВ, долбоордун ассистенти

Күздүк буудай

Күздүк буудай азык-түлүк үчүн негизги жана баалуу болуп эсептелет. Өз убагында эгилген күзгү буудайдын түшүмү жазгы буудайга караганда бир топ жогору болот. Күздүк буудайды Кыргызстандын бардык булуң-бурчтарында сепсе болот (климаты катаал келген Тянь-Шандын райондору, Алай, Суусамырдан башка) кар калың түшкөндө буудай жакшы кыштап, суукка чыдамдуу болот.

Күздүк буудай топурактын асылдуулугуна жана нымдуулукка көз каранды, айрыкча боготтоо жана дан байлоо мезгилинде. Түшүмдүүлүк өз убагында азыктандырууга жана сугат иштеринин сапатына жараша болот. Анын бышып жетилүү мөөнөтү 240-250 күн.

БУУДАЙДАН МУРУНКУ ЖЫЛЫ ЭГИЛҮҮЧҮ ЭГИНДЕР ЖАНА ТОПУРАКТЫ ИШТЕТҮҮ

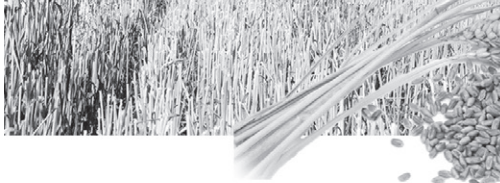
Сугат жерлерде жана жаан-чачындын нормасы жакшы болгон кайракы жерлерде күздүк буудайды көп жылдык чөптөрдөн, жүгөрүдөн, буурчак өсүмдүктөрүнөн жана жашылчалардан кийин себүү жакшы натыйжа берет.

Жаан-чачындын нормасы орточо жана начар болгон кайракы жерлерде пар айдоо жүргүзүп себүү керек.

Пар айдоодон кийин себилген күздүк буудайдын түшүмдүүлүгү 5-10 ц/га чейин жогорулайт.

СОРТТОР ЖАНА СЕБҮҮ МӨӨНӨТҮ

Түшүмдүүлүк - себүүнүн агротехникалык мөөнөтүндө жана жогорку сапаттагы райондоштурулган сорттордун I-II класстагы сапаттуу үрөндөрүнө жараша болот. Бүгүнкү күндө республикабызда райондоштурулган бир топ сорттор бар. Алардын ичинен төмөнкүлөрүн себүү сунушталат.

Кыял, Безостая-1, Достук, Интенсивная, Кызыл-Дан, Спартанка, Тилек, Асыл, Эритроспериум-350.

Өз мезгилинде себүү менен багып, жакшы өстүрүлгөн бул сорттор 70-80 ц/га түшүм бере алат.

Кайракы жерлерге себүүгө:

- Адыр
- Крушенская-60
- Эритроспериум-80
- Эритроспериум-760 кайракы сорттору сунушталат.

Күздүк буудайды себүүнү агротехникалык мөөнөттө жүргүзүү, жогорку түшүм алууга негиз түзөт. Эрте жана кеч себүү, оптималдуу мөөнөттө себилген буудайга караганда түшүмү начар болот. Күздүктү өз убагында себүү менен тез жана тегиз өнүп чыгуусуна шарт түзүү зарыл. Анткени өнүмдөр кышка чейин чайлап, чыңалып, күзгү, кышкы суукка чыдамдуу болуп калыш керек. Мындай эгин жазында тез өсүп, жайкы кургакчылыкка чейин бышып жетилип калат.

Күздүк буудайды сугат жерлерде себүүнүн оптималдуу мөөнөтү Жалал-Абад, Ош облустарында 15-30-сентябрына туура келет. Кайракы жерлерде 5-20-сентябрь.

СЕБҮҮ НОРМАСЫ ЖАНА ЫКМАЛАРЫ

Буудайдын түшүмдүүлүгү көчөттөрдүн жердеги жайгашуусунан да көз каранды. Жалал-Абад, Ош облустарынын шартында 4,5-5,0 млн.даана/га (же 190-210 кг/га) болсо түшүмдүн жакшы болушуна шарт түзүлөт. Эгүү тереңдиги 6-8 см болуш керек. Кеч калганда, же октябрь, эртеги ноябрдын баш ченинде эгилсе 6 млн даана/га же 240 кг/га үрөн себүү керек.

Себүү → СЗ-3,6А → СЗН-3,6; → СЗТ-3,6А сепкичтер менен жүргүзүлөт.

ИЛДЕТТЕРГЕ ЖАНА ЗЫЯНКЕЧТЕРГЕ, ОТОО ЧӨПТӨРГӨ КАРШЫ КҮРӨШҮҮ

Мөөнөтү	Иш-чаралар	Иш-чаранын максаты
Август - Сентябрь	Айдоо, предпосевная менен	Илдеттерден, козгогучтардан, кыштоого калган курт-кумурскалардан арылуу.
Себүүгө чейин	Үрөндү дарылоо: Премикс 25% К.Э 2 л/га Раксил 6% В.Р 0,5 л/га Дивидент 3% К.Э. 2 л/га	Чаңдуу кара көсөөгө, катуу кара көсөөгө, тамыр чиригине, гельмент-септориоз ооруларына каршы.
Күздүк себүү (20.09-10.10)	Себүүнүн оптималдуу мөөнөтүн сактоо	Илдеттерге жана зыянкечтерге туруктуулук. Түшүм жогорулашы.
Өнүп чыгуу, чайлоо мезгил	Химикаттарды колдонуу: Моспилян 20% р.п. 0,15-0,175кг/га Кинмикс 5% к.э. 0,4-0,5 л/га	Буудай чымынынын личинкасына каршы
Апрель - Май	Отоо чөптөргө каршы күрөшүү: 2,4 Д амин тузу 1,5 л/га	Отоо чөптөргө каршы
Июнь	Заң илдети билине баштаганда Байлетон 50%с.п. 0,5 кг/га	Заң илдетинин ак балек илдетинен зыянсыздандыруу
Ар жылы	Илдеттерге, зыянкечтерге туруктуу райондоштурулган сортторду эгүү.	Зыяндуу объектердин зыянын азайтуу. Түшүмдүн көбөйүшү

КҮЗДҮКТҮ АЗЫКТАНДЫРУУ

Буудайдын түшүмдүүлүгүнүн жогору болушуна топурактын азык затка канчалык деңгээлде бай экендиги жана кошумча азыктандыруунун сапаты өтө чоң таасир этет.

Азык заттар негизинен «органикалык» жана «минералдык» болуп бөлүнөт.

ОРГАНИКАЛЫК АЗЫК ЗАТТАРДЫ КОЛДОНУУ

Органикалык азык затка бай топурак асылдуу болуп, анда өсүмдүккө эң керектүү элементтер жетиштүү болот. Органикалык жер семирткичтерге кык, чириген кык, компост, биогурус, жашыл жер семирткичтер, торф жана башкалар кирет.

Жерди айдоо алдынан кеминде 2-3 жылда бир 30 тонна га чириген кыкты чачуу керек. Ал топуракты азык заттар менен байытып, топурактын нымды кармоосун, аба өткөрүмдүүлүгүн жакшырат. Натыйжада өсүмдүктүн тамыр бөлүгү тез, жакшы өсүп, өсүмдүктүн күчтүү болуп илдеттерге жана зыянкечтерге туруктуулугу жогорулайт.

МИНЕРАЛДЫК ЖЕР СЕМИРТКИЧТЕРДИ КОЛДОНУУ

Буудайдын жогорку түшүмдүү болушуна минералдык азык заттарды туура колдонуу чоң өбөлгө түзөт.

Айдоо алдынан пландалган фосфордук жер семирткичтин 80% себүү керек. М: 200 кг Аммофосту колдонууну болжолдосонуз, анын 160 кг айдоо алдынан чачыңыз.

Фосфор өсүмдүк үчүн эң керектүү азык, ал топуракты борпоңдотуп, жаш өсүмдүктүн тамыр бөлүгүнүн жакшы өрчүшүнө шарт түзүп, фотосинтездин жүрүшүн жакшырат.

Эгүү менен чогуу пландалган азоттук жер семирткичтин 20% берүү жаш өсүмдүктүн тез өөрчүшүнө шарт түзүп, күзгү, кышкы суукка чыдамдуулугун жогорулатат. М: 400 кг азоттук жер семирткичи колдонууну болжолдогон болсоңуз анын 80 кг эгүү менен чогуу бериңиз.

Фосфордук азыктын калган 20% жана азоттун калган 80% өсүмдүктүн жазгы өрчүү мезгилинде, айрыкча чайлоо мезгилден боготтоо мезгилге чейин берүү керек.

ЖА АКК

Чөптү даярдоонун технологиясы

Чөп – рациондун негизги компоненти түзгөн, кыш мезгили үчүн толук баалуу тоют. 1 кг чөптө 0.45-0.5 т.б. 65-80 г. сиңимдүү протеин, 30 мг каротин, В, Д, Е витаминдери, минералдык заттары бар. Кылкандуу чөптөрдү оруп, жыйнап алуунун оптималдуу мөөнөтү анын баш алган убагы, чанактуу чөптөрдүкү - бүрдөгөн (бутонизация, боготтогон) убагы. Гүлдөөнүн башында чөптү оруп, жыйноону бүтүрүү керек. Чөптөрдү эрте вегетация фазасында оруу убагындагы азык заттардын жана витаминдердин жогорку тутуму - алардын жалбырактуулугунда, сөңгөгүнө караганда чөптүн жалбырагында 2-2.5 эсе сиңимдүү протеин, 10 эсе витамин көп.

Тоют чөптөрүнүн өнүгүү фазалары тез өзгөрүп турат. Ошондуктан жашыл чөптү өз мөөнөтүндө оруп баштап, 8-10 күндө бүтүрүү талапка ылайык. Өз мөөнөтүндө орулбаган чөптөн баалуу азык заттарды аз алабыз.

Мисалы, чанактуу, кылкандуу аралашма жашыл чөптүн боготтогон мезгилинде 1 кг каротин кургак затында 150 гр. сиңимдүү протеин, 270 клетчатка 35 мг каротин болот. Ал эми гүлдөп бүткөндө 90 г СП, 360 клетчатка, 12 мг каротин

Тоюттарды даярдоо технологиялары

калат. Протеиндин сиңимдүүлүгү 65 - 45%, клетчатка - 64 - 52%га, тоют бирдиги - 0,46 - 0,33 чейин азаят.

Сенаж даярдоонун технологиясы

Сенаж - бул жашыл чөптөн, ал 40-60% нымдуулукка чейин соолутулуп, даярдалган тоют. Сенаждын консервалоо фактору - чөптүн физиологиялык кургактыгы жана сактоодогу анаэробдук шарт, 40-60% нымдуулукта көпчүлүк бактериялар жашоо жөндөмдүүлүгүн кескин азайтат.

Жандоочу козу карындарга гана тоскоолдук болбойт, бирок абанын жоктугу булардын жашоосун токтотот. Сүт кычкыл бактериялардын активдүүлүгү төмөндөп, сенажда органикалык кислоталар пайда болуп, канты көп болот.

Сенажды көбүнчө чанактуу жана чанак кандуу (люцерна, беде, эспарцет) чөптөрдүн аралашмасынан даярдашат.

Сенажга жашыл чөптү өнүгүүнүн эрте фазасында, чанактууларды - боготтоонун башында, кылкандуу чөптөрдү - түтүккө чыгуу мезгилинде, баш алуунун

башталышында орот. Гүлдөөнүн башталышына чейин бүтүрүү керек.

Сенажды жеке фермерлердин шартында да даярдаса болот: өсүмдүктү сенаждоодо башынан аягына чейин абдан ныкташ керек. Бул массада абанын тез жоголушуна алып келет жана аны ысып кетүүсүнөн сактайт. Траншея толгондон кийин тез полиэтилен пленкасы менен жаап, 10 см калыңдыкта топурак менен жабуу керек.

Силосту даярдоонун технологиясы

Силос даярдалуучу негизги өсүмдүктөр - жүгөрү, күнкарама, чанактуу, кылкандуу чөптөрдүн аралашмасы. Биздин шартта көбүнчө силосту жүгөрүдөн даярдашат: жүгөрүнүн силоско жыйноонун оптималдуу мөөнөтү - дүмбүл фазасынын аягы.

Азык заттардын, өсүмдүктүн өлчөмүнө көз каранды, 75% нымдуулукта кесилген өсүмдүктүн өлчөмү 30 мм чейин, 80% жана андан жогору нымдуулуктагы өсүмдүктүн өлчөмү чоңураак-50 мм жана андан жогору болуш керек.

Нымдуулугу 75% чейинки өсүмдүктү силостоодо башынан аягына чейин абдан ныкташ керек. Бул массада абанын тез жоголушунан жана ысып кетүүсүнөн сактайт. Силостоо убагында температуранын жогорулап кетиши азык заттардын, айрыкча протеиндин кескин төмөндөп кетишине алып келет.

Бийиктиги 3-3,5 м, сыйымдуулугу 2-3 т болгон траншеяны толтуруу мөөнөтү 4 күндөн ашпашы керек. Траншея толгондон кийин тез полиэтилен пленкасы менен жаап, 10 см калыңдыкта жер менен жабуу керек. Респуб-ликабыздын түштүгүндө күздүк дан эгиндерин оруп, жыйнаган талааларга, экинчи түшүм катары жүгөрү же күнкарама эгип, силос даярдаса болот.

ЖА АКК

Жөжөлөрдү багуу шарттары

Багуу шарттарына төмөнкүлөр кирет:

- ➔ жөжөлөр туруучу жай;
- ➔ жылуулук жана жарык;
- ➔ тоют жана тоюттандыруу;
- ➔ ооруларды алдын алуу иш-чаралары.

Жөжөлөрдү күрп тоок басып чыгарса, жөжөлөр туруучу жай жана жылуулук менен камсыз кылуу талаптары чечилет. Ал эми инкубатордон чыккан «жетим» жөжөлөрдү багуу бир аз кыйынчылыкты, убаракерчиликти талап кылат жана алар жөнүндө кеңири жазылган.

ЖӨЖӨЛӨР ТУРУУЧУ ЖАЙ

Жумурткадан чыккан жөжөлөр үчүн биринчи күндөрү бийиктиги 40-60 см болгон ар кандай кагаз коробаларды, жыгач ящиктерди пайдаланса болот. Ящиктердин ичи таза аба менен алмашып туруу максатында алардын капталында жөжөлөрдүн башы батпагандай тешиктери болуу керек. Бул жаш жөжөлөрдүн дем алуусун жакшыртат. Коробканын 1 м² аянтына күндө 30-35 баш жөжөлөр туура келиши керек. Жөжөлөр улам чоңойгон сайын аянтты кеңейтүү зарыл. Эгерде туруучу жай тар болуп калса, жөжөлөр бири-бирин чокуп башташат жана алардын өсүшү начар болуп калат.

ЖЫЛУУЛУК ЖАНА ЖАРЫК

Тооктордун денесинин табигый нормалдуу температурасы 40°Cдан жогору болот. Ошондуктан жөжөлөр жумурткадан чыккандан кийин биринчи жуманын ичинде колдон келишинче аларды 30°Cдан жогору температура менен камсыз кылуу зарыл.

Жөжөнүн жашы, жума менен	Абанын температурасы
1 жума ➔	30-32°C
2 жума ➔	27-29°C
3 жума ➔	25-27°C
4 жума ➔	20-25°C

Жаш жөжөлөр багылуучу жайдын температурасын билүү кыйын деле эмес, аны жөжөлөрдүн жүрүм-турумуна көз салып байкаса болот.

Эгерде жөжөлөр бир жерге үймөктөшүп жатканын байкасаңыз, ал температуранын төмөндүгүн билдерет. Мындай учурда кошумча жылыткычтарды пайдалануу керек. Температура өтө жогору болсо жөжөлөрдүн дем алышы оор болуп, ооздорун ачып тоютту жеши начарлайт. Эгерде жылуулукту тезинен калыбына келтирбесек жаш жөжөлөрдүн өлүмгө дуушар болушу күтүлөт.

Жылуулук жетишсиз болсо коробканын 1 м² аянтына бир электр лампочкасын эсептеп, кошумча колдонсо болот. Жылуулук менен камсыз кылуу үчүн төмөндө

Жөжөлөрдүн башын толук сактап калуу алардын багуу шарттарынан түздөн-түз көз каранды.

Тооктун 1 жөжөсү биринчи күнү 1 гр, онунчу күнү 10 гр тоют талап кылат, б.а. күн өткөн сайын 1 жөжө 1 гр тоют көбүрөөк жеп баштайт.

көрсөтүлгөндөй үй шартында жөнөкөй жылыткычты жасап алса жакшы натыйжа берет.

ЖӨЖӨЛӨРДҮ ЖЫЛЫТКЫЧ

Эң жөнөкөй жылыткычтын түрү болуп 1 литр банкага салынган атайын жөжөлөр үчүн электр лампасы эсептелет. Эгерде электр энергиясы жок болуп калса, лампочканын ордуна банкага ысык суу коюп, жөжөлөрдү жылуулук менен камсыз кылууга болот.

Жаш жөжөлөрдүн өсүшү үчүн жарыктуу тууралап туруунун мааниси зор. Биринчи 3 күндө жөжөлөр үчүн жарык 24 саат бою камсыз болушу керек. Бара-бара бул убакытты азайтып, экинчи жумада кадимки күндүн узактыгына тууралоо керек.

Жарыктын өтө күчтүүлүгү жана узактыгы жөжөлөрдүн бирин-бири чокууга алып келет. Ошондой эле бирин-бири чокуу тоютта белоктун жана витаминдердин жетишсиздигинен, турган жайдын тардыгынан жана чыла болуп кетүүсүнөн да пайда болот.

ТОЮТ ЖАНА ТОЮТТАНДЫРУУ

Жөжөлөр биринчи күндөрү жеңил сиңимдүү, белокторго бай тоюттарга муктаж.

Жөжөлөр үчүн бышырылган жумуртка, быштак, жүгөрү, буудай, чанактуу өсүмдүктөрдүн (буурчак, төө буурчак, ж.б.) майдаланган даны жана жашыл чөп (беде, үй беде, чалкан ж.б.) орчундуу тоют болуп саналат.

Катуу бышырылган жумуртка жаш жөжөлөрдү багууда биринчи күндөрү негизги тоют катары эсептелинет. Бир күндө он баш жөжөгө бышырылган бир жумуртка кенен жетет. Жумуртканы 1 жумага чейин берүү жетиштүү.

Сүт жана сүттөн алынган азыктарда белок жана минералдык заттар көп жана алар өсүп келе жаткан жаш жөжөлөр үчүн баалуу тоюттардын бири.

Бирок сүт азыктарын темир идиштерге салып берүүгө болбойт, себеби сүт азыктары темир менен кычкалданып жаш жөжөлөрдү ууландырууга алып келет.

Чыктуу тоюттарга капуста, сабиз, кызылча, пияз, ашкабак жана көк чөп кирет. Булар белокко, витаминдерге, минералдык заттарга бай. Майда туурап башка тоют менен аралаштырып берсе болот.

Жүгөрү даны аш болумдуу, крахмалы көп (70%ке чейин) тоют. Бул тоютта белок, витаминдер

жана минералдык заттар аз болгондуктан, аны башка тоюттардын аралашмасына 40-60%га чейин кошсо болот. Даны өтө чоң болгондуктан, аны майдалап берүү керек.

Буудайда сиңимдүү протеин көбүрөөк (12-14%), бирок аш болумдуу жагынан жүгөрү данына жетпейт. Өнгөн буудай өтө жагымдуу, сиңимдүү, пайдалуу тоют.

Буурчак, төө буурчак жана соя сиңимдүү протеинге (28-45%га чейин), минералдык заттарга бай тоют болуп саналат. Дандары өтө чоң болгондуктан майдаланып берилет.

Жмых (күнжара) жана шрот тоюттарында 18-35%га чейин сиңимдүү протеин камтылат. Күнүнө берилүүчү тоюттун 8-30%ды түзсө жакшы болот.

Кургак чөп. Кыш мезгилинде кургак эспарцетти, бедени өтө майда туурап (чөп ун катары) 10 граммдан 40 граммга чейин башка тоюттарга аралаштырып берсе пайдалуу.

Суу менен камсыз кылуу

Жөжөлөр күнү-түнү таза суу менен камсыз болушу керек. Чай же кайнатылган суу берилгени дурус. Жумурткадан жөжөлөрдүн баары чыккандан кийин биринчи күндөн тартып эле тоют бере баштоо керек. Жаш жөжөлөрдү жешинче эркин тоюттандырып, биринчи жумада күнүнө 7-8 жолу, экинчи жумада 6-7 жолу, үчүнчү жумада 4-6 жолу, бир айлыктан жогору 2-3 жолу тоют берилет. Көк пиязды майдалап туурап, жаш жөжөлөргө бир жумада бир-эки жолу эркинче берсе ден соолугуна пайдалуу.

Биринчи 3-5 күндүк жашында жөжөлөргө бышырылган жумуртка жана жаңы быштакты майдалап, талкаланган жүгөрү, буудай же таруу менен аралаштырылып берсе дурус. Алгач таза кагаздын үстүнөн, кийинчерээк жем аштоосунан жегенге үйрөтүү керек. Жөжөлөрдү 5 күндүгүнөн баштап, көк тоюттарды жана жашылча жемиштерди талкаланган дан тоюту менен аралаштырып тоюттандырууга болот. Тоюттар канчалык витаминдерге бай болсо, жөжөлөрдүн ар кандай оору-сыркоолорго туруктуулугун арттырат. Бүтүн дан тоюттарын 50-60 күндүгүнөн баштап берип баштоого болот.

Жөжөлөр аз убакытта тез өсүп, салмак кошкондугуна байланыштуу кальций жана фосфорду көп камтыган тоюттарды берүүгө көңүл буруу зарыл. Фосфор жана кальций жөжөнүн сөөк органдарынын калыптанышында жана өсүп жетилишинде чоң мааниге ээ. Бул заттар сөөк унунда, балыктын сөөгүндө, майында, малдын канында, жмых, шроттордо, ошондой эле чанактуу тоюттарда көбүрөөк камтылат.

Эгемберди КАЗБЕКОВ, ЖА АККнын мал чарбасы боюнча адиси

Канаттууларга витаминдердин жетишсиздиги

(АВИТАМИНОЗ)

Витамин латын тилинде «жашоо» деген мааниде айтылат. Канаттуулардын жеген жеминде витаминдер жетишсиз болсо, канаттуулардын бардык түрү ооруйт. Өтө керектүү витаминдер А, Д, В-1, В-12, Е ж.б.

Оорунун себебин аныктоо

- ➔ А витамини жетишпесе жөжөлөр чоңойбой калат.
- ➔ Д витамини жетишпесе сөөктөрү кыйша баштайт (рахит).
- ➔ В1 витамини жетишпесе жакшы баса албайт, темтендейт.
- ➔ В12 витамини жетишсиз болсо денедеге алмашуу кыймылдары бузулат.
- ➔ Ал эми Е витамини жетишсиз болсо, жөжөлөрдү кутурмага окшош ооруга чалдыктырып, короздордун урук чыгаруу жөндөмүн төмөндөтөт.

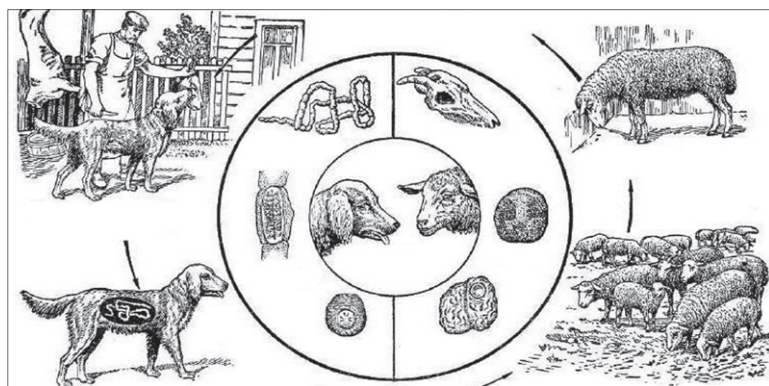
Жөжөлөр чоңойбойт, бири-бирин чокуй баштайт, көк мээ сыяктуу айланат, баштарын аркага же алдыга таштап басуу жөндөмү начарлайт.

Дарылоо жана алдын алуу чаралары

- ➔ Көк чөп берүү, сабиз, балык майы, улпак угут, сөөк уну, чалкан, өндүрүлгөн дан, ж.б. кошумча тоют берүү, өзгөчө жаш жөжөлөрдү башынан баштап туура тоюттандырууга аракет кылуу керек.
- ➔ Турган жерин кургактоо жана тазалоо шарт.

КОЙЛОРДУН ЦЕНУРОЗУ

Ценуроз (көк мээ) айланбаш – койлордун бул ылаңын Ценурус церебралис ыйлаакчасы козгойт. Личинка малдын баш мээсинде, кээде жүлүнүндө мителет. Негизинен 2 жашка чейинки жаш козулар жабыркашат. Адамдар да ооруйт.

Ценуроз тасма куртунун өсүүсү 2 башка организмде өтөт.

1. Ыйлаакча түрүндөгү личинкасы койдун, бодо малдын, жапайы кепшөөчүлөрдүн баш мээсинде, сейрек учурда жүлүнүндө өсөт;

2. Тасма түрүндөгү өсүп жетилген курту иттин, мышкытын, түлкүнүн, карышкырдын ичегисинде мителет.

Иттин ичегисиндеги тасма куртун узундугу 1 метрге чейин жетет, ал эми койдун мээсиндеги личинканын же ыйлаакчанын чоңдугу 10 см ге чейин жетип, ичинде бир нече тасма курттун башы болот.

Иттер жана башка жапайы айбандар ыйлаакчасы бар малдын мээсин жеп, ылаңды өзүнө жуктурушат. Ит жеген ыйлаакчада канча курттун башы (сколекси) болсо, ошончо тасма курт иттин ичегисинде 40-50 күндүн ичинде өсүп жетилет.

Тасма курт орточо 6-8 ай жашап, иттин фекалийи менен кошо өзүнүн сиркеге толгон муунакчаларын сыртка чыгарып турат. Малдар чөп, суу менен кошо сиркелерди жеп алып ылаңга чалдыгышат. Малдын ичегисине түшкөн сиркеден түйүлдүк чыгып, илмекчелерин жардамы менен канга өтүп, ан-

дан мээге же жүлүнгө жетет. Алар 3 айдын ичинде өсүп ыйлаакчага айланат. Ыйлаакчалар улам өскөн сайын мээни жана баш сөөгүн кысат жана алардын соолуп кичирейишине (атрофия) алып келет.

Ылаңдын белгилери.

Мээдеги ыйлаакчанын жайгашканына, алардын санына, көлөмүнө жараша болот. Көк мээ ылаңынын башталышында клиникалык белгилер анча билинбейт. Бара-бара малдын абалы начарлап, арыктайт, тоютка табити тартпайт, кыймылы чаржайыт болуп, кээде бир орунда тегеренип калат. Ушул сыяктуу нервдик көрүнүштөр күчөп малды өлүмгө алып келет же аны аргасыз союуга туура келет.

Дарылоосу. Койдун көк мээсин хирургиялык жол менен дарылоого болот. Операциядан алынган ыйлаакчалар жок кылынат.

Алдын алуу чаралары:

- ➔ Иттерди жылына 4 жолу тасма курттарга каршы дарылоо керек.
- ➔ Жолбун иттерди жок кылуу зарыл.
- ➔ Көк мээ койдун башын иттерге берүүгө болбойт.

Эгемберди КАЗБЕКОВ, ЖА АККнын мал чарбасы боюнча адиси

ЖӨЖӨЛӨРДҮН БЕРИЛҮҮЧҮ БОЛЖОЛДУ БИР КҮНДҮК РАЦИОНУ (бир башка гр менен)

Тоют	1-10 күн	11-30 күн	31-60 күн	61-90 күн	91-120 күн
Дан жеми (тартылбаган)	-	-	-	30	40
Дан жеми (тартылган)	4	20	40	35	35
Буудай улпагы (кебек)	1	2	-	-	-
Таруу	1	2	-	-	-
Кургатылган чөп уну	0,1	0,3	0,9	2	3
Жмых, шрот	0,1	0,5	1	15	20
Көк чөп	1	5	10	10	10
Сөөк уну, бор, өчүрүлгөн акиташ	0,1	0,4	0,7	1,5	1,7
Жумуртка	2	-	-	-	-
Быштак	1	-	-	-	-
Аш тузу	-	0,05	0,07	0,07	0,07
Бардыгы	10,3	30,2	57,6	98,6	115,7

Элеттик аялдардын экономикалык укуктарын жана мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтүү ПРОГРАММАСЫ

“Биз ун-май үчүн эмес билим алып, алган билимбизди келечекте пайдаланып, топто туруктуу иштеп, пайда табууну каалаган айымдарбыз”, - дешти «Шамшыкал» өз-ара жардамдашуу тобунун ишкер айымдары. 2018-жылдын 25-декабрда ЖА АКК тарабынан 12 мүчөдөн турган өз-ара жардамдашуу тобу (ӨЖТ) түзүлгөн. Ага чейин 2017-жылда Айыл өкмөттүн соң адиси аркылуу 5 ӨЖТ түзүлгөн. Алардын ичинен кызыккан (окуулары керек, ун майдын кереги жок) деген ар бир топтон 2-3төн мүчөлөрү бир топко биригип, “Шамшыкал” деп ат коюп, иш башташты. Учурда бул топто 7 аял бар, алардын улуусу 46, ал эми кичүүсү 36 жашта.

“Шамшыкалдын” шириндиктери бренд болот!

лып чыгарабыз деген максатта «Шамшыкал» деп аташкан. Бүгүнкү күндө топтогу 7 ишкер айым түрдүү азыктарды жасап сата башташты: тойлорго, жакшылыктарга буюртма да алышат. Нан - 20 сом, боорсок 5 кг - 200 сом, быштактан пончик 40 г - 80 сом, чүчпара 400 г 60 сомдон, кекс чоң-кичинеси 6-10 даандан 85 сом, печенье 30 г 45 сом. Андан сырткары “калла” гүлүнүн формасын түшүргөн печеньенин даанасын 20 сомдон сатышат.

№	Жылдар	Күтүлүүчү жыйынтыктар
1	2019-жыл, декабрь	Ортодо атайын окшош форма, 1 муздаткыч, 1 тараза, 1 духовка газы менен сатып алабыз. Санэпидемстанциядан уруксат кагаз. Ар бир товар этикеткасы менен (аты, курамы, салмагы, баасы) менен чыгат.
2	2020-жыл, декабрь	Ар бир мүчө жумуш орду, айлык маяна менен камсыз болот.
3	2023-жыл, декабрь	Продукцияны район тааныйт. «Шамшыкал» бренд болот. Өз алдынча жер бөлүнөт, ортодо иштөөгө бардык шарттар түзүлөт.

«Шамшыкал» деп аталып калышынын себеби Торкен айылы төрт тарабы курчалган табигый кен байлыктарга бай айыл. Ошолордун бири – атагы алыска тараган «Шамшыкал» туз кени. Топтун атын ошол туздай тамактын даамын чыгарган, кондитердик азыктарды дагы даамдуу, ширин кы-

Ортолук фондду өзүнчө көбөйтүп, ортодогу жумушуна өзүнчө акча чыгарып, жумушту баштагандарын жана ушундай иш-аракеттеринин негизинде топ бир жумада 2 же 3 жолу жолугуп турушу, туруктуулукка өтө чоң таасирин берет экен деп, топтун казыначысы Алина өз оюн билдирди. Айымдар жеке өнүгүүгө гана эмес, уюмдук өнүгүүгө да көңүл буруп, бул нерсенин өтө маанилүү экендигин түшүнгөндүгү өтө кубанычтуу.

Бул топтогу ишкер айымдар өтө ынтымактуулугу, жумуш ордун таза, тыкан кармагандыгы жана сатууга багыт алгандыгы менен өзгөчөлөнүшөт. “Атын атаса куту сүйүнөт” дегендей топтогу ишкер айымдардын аты-жөнүн жазып кетүүнү эп көрдүм. Лидери Шорпоева Анара, казыначысы Сыргак кызы Алина, катчысы Эшимова Тинатин. Ал эми мүчөлөрү: Өмүржанова Нурида, Ниязалиева Гүлзат, Усупбек кызы Мээрим, Татыкулова Гүлбайра. Ошентип жигердүү топ мүчөлөрү алдына дымактуу пландарды коюшту. Мындай иш-стратегия анча-мынча аты чыгып калган фирмаларда деле жок. Буга чейин Шамшыкалдын тузу таанымал болсо, эми “Шамшыкалдын” шириндиктери бренд болот.

Бул программа БУУнун Кыргызстандагы Аялдар түзүмү, Бүткүл Дүйнөлүк Азык-Түлүк Программасы (WFP), Азык-түлүк жана айыл чарба (FAO) жана Айыл чарбасын өнүктүрүү (IFAD) эл аралык уюмдары менен биргеликте аткарылып жатат. Жетектөөчү уюм БУУнун Кыргызстандагы Аялдар түзүмү, аткаруучу уюм «Жалал-Абад регионалдык айылдык консультациялык кызматы» коомдук фонду. **Айжамал АБАЗОВА, ЖА АККнын консультанты**

Элетте ийгилик жасараткан айым

«20 жыл бою жайлоого чыгып жүрүп, кыялымда кондитердик азыктарды даярдоочу ишкана ачсам деп ак эткенден так этип жүрүп, кыялым да орундалды», - дейт Жалал-Абад облусунун Аксы районуна караштуу Өлөң-Булак айылынын тургуну, ишкер айым Кыдыралиева Гузеркан.

Аксы районунун 50дөн ашык дүкөндөрү менен иштешип, Ала-Бука районун чоң базарына да жеткирип турат. Чаткалдан бери ушул жерге токтоп, сатып алып кетишет. Учурда Өлөң-Булактын печеньеелери таттуу, жаңы деген маалымат дуу тараган учуру. Андан тышкары теңдерлерге катышып, 10 чакты мектептерди шириндиктер, булочкалар менен камсыздап келет. Цехте 15-20 чакты аял туруктуу иш менен камсыз болууда. Алар 7500 – 18 000 сом өлчөмүндө сезонго карап айлык маяна алып турушат. Учурда Аксы аймагындагы кондитердик азык рыногун эженин продукция-

ларысыз элестетүү кыйын. Не бир убарагерчилик, маңдай тер үзүрүн берүүдө. «Ар бир азыкты даярдоо үчүн аны бышыруу технологиясын 15 миң сомго сатып алып, үйрөткөнүнө төлөп жүрүп, ушул даражага жеттик» деп цехти ачуу оңойго турбаганын айтат Гузеркан айым. Алгач баласы Бишкек шаарына барып, цехти ачуу, ага кеткен жабдуулар боюнча иликтеп келгенин айтат. Цехтин жанында «Аманбай-Ата» деген дүкөнү бар. Ал жерге элдер тынбай келип, азыктарын сатып алып кетип турушат. Эже менен сүйлөшкөнчө бир нече кардар келип кетти.

Кашка-Суу айыл өкмөтүндө “Элеттик аялдардын экономикалык укуктарын жана мүмкүнчүлүктөрүн” кеңейтүү программасынын алкагында “Элеттик аялдардын күнүнө” карата өткөрүлгөн конференцияда презентация жасап бергендиги жана 7-10 аялды жумуш менен камсыз кылгандыгы үчүн Кыргыз Республикасынын Айыл чарба, тамак-аш өнөр жайы жана мелиорация министрлигинин “Ардак грамотасы” менен сыйланды. Эженин 2 уул, 2 кызы бар. Эки баласын үйлөп 1 кызын чыгарган. Учурда 4 небереси бар. Жолдошу Дөөлөталиев Сапарбектин бул ишкананы ачууда салымы зор, мээнети күч экендигин баса белгилеп айтты. Албетте, өтө кылдаттыкты, тактыкты талап кылган бул оор иште жанында сенин ишиңди түшүнгөн, колдогон жубайдын болгону кандай жакшы. **Н. МАМАСАЛИЕВА**